

Edward Szafrowski

Posoborowe prawodawstwo
kościelne : 66. Pismo Kongregacji dla
Spraw Duchowieństwa w sprawie
stałej formacji duchowieństwa
zwłaszcza młodszego (L'Osservatore
Romano, 9-10.II.1970, 3)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 14/1-2, 282-302

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae, die 27 Novembris 1969.

I. Card. ANTONIUTTI, *Praefectus*
E. Heston, C.S.C., *a Secretis*

Bez względu na jakiegokolwiek przeciwnie zarządzenia.

Dan w Rzymie, dnia 27 listopada 1969 roku.

I. Kard. ANTONIUTTI, *Prefekt*
E. Heston, C.S.C., *Sekretarz*

66.

**PISMO KONGREGACJI DLA SPRAW DUCHOWIEŃSTWA
w sprawie stałej formacji duchowieństwa zwłaszcza młodszego**
(L'Osservatore Romano, 9—10. II. 1970, 3)

Litterae circulares ad Conferentiarum Episcopatum Praesides de permanenti cleri, maxime iunioris institutione et formatione secundum placita Congregationis Plenariae die 18 Octobris anno 1968 habitae.

1. Inter ea, quae ad Sacram Congregationem pro Clericis pertinent, Constitutione Apostolica Regimini Ecclesiae universae hoc statuitur: „Congregatio media et subsidia quaerit, proponit et urget quibus sacerdotes ad sanctitatem assequendam contendunt; studia ne intermittant, adeo ut iidem praesertim in divina revelatione, scientia theologica, artibus liturgicis necnon in humanis disciplinis magis magisque edocti, fructuosius exerceant sacerdotale ministerium; instituta pastoralia promove; curat erigendas bibliothecas pro clero; instituendos ubique, statis temporibus, cursus, quos vocant, pro sacerdotibus, praesertim novensilibus, ut iidem pastores cognitiones et methodum perficiant atque amplificent, experientias apostolicas mutuo communicent, activitates pastorales coordinent”.¹

Okólnik skierowany do Przewodniczących Konferencji Biskupich dotyczący stałego dokształcania i formacji kleru, zwłaszcza młodszego zgodnie z wytycznymi Kongregacji Plenarnej odbytej dnia 18 października 1968 roku.

1. Konstytucja Apostolska „Regimini Ecclesiae universae”, określając sprawy należące do kompetencji Kongregacji dla Spraw Duchowieństwa, tak postanawia: „Kongregacja poszukuje, przedstawia i usilnie zaleca środki i sposoby, dzięki którym kapłani zdążali by do osiągnięcia świętości, kontynuowali w dalszym ciągu studia tak, by coraz bardziej ugruntowani w Bożym objawieniu, wiedzy teologicznej i liturgicznej oraz w świeckich dyscyplinach coraz owocniej wypełniali kapłańskie posługiwanie. Popiera następnie instytucje duszpasterskie, troszczy się o zakładanie bibliotek dla duchowieństwa, o organizowanie wszędzie w ustalonych terminach kursów dla kapłanów, zwłaszcza neoprezbiterów, aby zdobywali i pogłębiali wiedzę oraz metody duszpasterstwa, dokonywali wymiany doświadczeń

2. Quod officium u recte impleret, Sacra Congregatio pro Clericis necessarium esse duxit peculiari examine expendere quaestionem de permanenti clericorum, potissimum iuniorum, formatione, quo efficacius ad usum deducerentur statuta hac de re a Concilio Vaticano II edita.²

Hunc in finem, ampla quaestionum series ad Conferentias Episcopales missa est, unde cognosci possent, modo quidem vivido ac definito, cum verae et germanae quaestiones, quae ex illa permanenti formatione in variis orbis terrarum partibus oriuntur, tum ea, quae hac in re experiendo usque adhuc sunt comperta.

Postquam omnia responsa mature considerata sunt atque perpensa, eorum summarium propositum est, ut de eo inquireret, Coetui plenario Sacrae Congregationis pro Clericis die 18 mensis Octobris anno 1968 acto. Ea, quae eiusdem coetus Sodales concluderunt, per has litteras cum Conferentiis Episcoporum communicantur, ut Episcopi, sive singuli sive plures coniunctim, ad eiusmodi institutionem et formationem efficiendam ordinandamque iuventur.

apostolskich, koordynowali działalność duszpasterską”.¹

2. W celu właściwego wypełnienia tego obowiązku, Kongregacja dla Spraw Duchowieństwa uznała za konieczne podjęcie specjalnych rozważań na temat stałej formacji duchowieństwa, zwłaszcza młodszego, dzięki czemu zostałyby bardziej skutecznie zrealizowane postanowienia wydane w tej materii przez Sobór Watykański II.²

W tym celu przesłano do Konferencji Biskupich szereg pytań, które miały pozwolić poznać i to w sposób praktyczny i konkretny zarówno prawdziwe i zasadnicze problemy powstające w różnych częściach świata w związku z tego rodzaju stałą formacją jak i zdobyte już w tej materii doświadczenie.

Po dokładnym rozważeniu i zbądaniu wszystkich odpowiedzi sporządzono streszczenie, które w dniu 18 października 1968 roku stało się przedmiotem badań zebrania plenarnego Kongregacji dla Spraw Duchowieństwa. Wnioski do jakich doszli uczestnicy tego zebrania przedstawia się w niniejszym piśmie Konferencjom Biskupim w tym celu, ażeby dostarczyć czy to poszczególnym biskupom, czy też działającym wspólnie pomoc w zakresie

¹ Pauli VI, Const. Apost. *Regimini Ecclesiae universae*, n. 67, 1: A.A.S. 59 (1967), pp. 908—909.

² Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Decr. de past. Episcop. munere in *Ecclesia Christus Dominus*, n. 16: A.A.S. 59 (1966), pp. 680—681; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19: A.A.S. 58 (1966), pp. 1019—1020; Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 22: A.A.S. 58 (1966), pp. 726—727).

U w a g i o g ó l n e
Considerationes generales

3. Neminem sane latet totius *Ecclesiae renovationem*, quam Concilium Vaticanum II et exoptavit et promovit, magnam partem pendere e *sacerdotali ministerio*³, atque adeo e formatione sacerdotibus tradita, ex eiusque continuitate ac perfectione post susceptam sacerdotalem ordinationem, maxime per priores vitae pastoralis annos. Ad potiores vero partes ministerii Episcoporum pertinet, ut haec formatio tuta redatur et excolatur altius: „Cum sacerdotalis institutio, ob recentioris potissimum societatis rerum adiuncta, etiam studiorum in Seminariis curriculo absoluto prosequenda atque perficienda sit, Conferentiarum Episcoporum erit in singulis nationibus aptiora media adhibere, cuiusmodi sunt pastoralia Instituta cum parocciis opportune selectis cooperantia, conventus statis temporibus cogendi et accommodatae exercitationes quarum ope iunior clerus sub aspectu spirituali, intellectuali et pastorali in sacerdotalem vitam atque apostolicam operositatem gradatim introducatur easque in dies magis renovare ac fovere valet”⁴.

życzy¹ i którą zapoczątkował Sobór Watykański II, zależy w znacznej części od „kapłańskiego posługiwania”³, a więc także od formacji przekazanej kapłanom, od kontynuowania jej i doskonalenia po przyjęciu święceń kapłańskich, zwłaszcza w pierwszych latach życia duszpasterskiego. Do ważniejszych przeto zadań posługiwania biskupiego należy zagwarantowanie i pogłębienie tego rodzaju formacji: „Ponieważ formacja kapłańska powinna być, zwłaszcza ze względu na warunki nowoczesnego społeczeństwa, kontynuowana i doskonalona także po zakończeniu studiów seminaryjnych, przeto zadaniem Konferencji Biskupów będzie zastosowanie w poszczególnych narodach odpowiedniejszych do tego środków, jak instytuty duszpasterskie współpracujące z odpowiednio dobranymi parafiami, zebrania zwoływane w ustalonych terminach i odpowiednie ćwiczenia, dzięki którym młodszy kler będzie stopniowo zaprawiany pod względem duchowym, intelektualnym i duszpasterskim do życia kapłańskiego i działalności apostolskiej i zdolny to życie oraz działalność z dnia na dzień coraz bardziej odnawiać i rozwijać”⁴.

³ Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 1: A.A.S. 58 (1966), p. 991; Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, Prooemium: A.A.S. 58 (1966), p. 713.

⁴ Conc. Oec. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 22: A.A.S. 58 (1966), pp. 726—727; cfr. etiam Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19: A.A.S. 58 (1966), pp. 1019—1020; Pauli VI, Litt. Apost. motu proprio datae *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 7: A.A.S. 58 (1966), p. 761.

4. Hi tres *aspectus sacerdotalis formationis — spiritualis, intellectualis, pastoralis* — intime, et apte convenienterque inter se componentur oportet: est enim omnino necessarium, ut recta vigeat congruentia inter fines, quos assequi permanenti formationi est propositum, inter doctrinam nempe theologiam, praxim pastoraalem et vitam spiritualem, ac quidem arcta quadam coniunctione mutuaque cooperatione. Periculum modum excedendi in formatione spirituali, saltem his ipsis temporibus, minus frequens atque remotius esse videtur. Haec vitam spiritualem ceterorum duorum *aspectuum* est veluti fundamentum habenda, cum pastoralis actio sit quasi eius fructus et scientia theologica merito dici possit eius criterium dirigens.

5. Sub respectu *intellectuali*, sacerdotum formatio, ordine rationeque composita, complecti debet non solum iteratam tractationem sed etiam confirmationem primariorum disciplinarum, quarum studio ipsi iam diu operam dederunt, praesertim quod ad eas doctrinae sacrae quaestiones attinet, quae maius momentum habent ad vitam spiritualem pastoraalemque operositatem considerentur quoque oportet doctrinae theologicae *progressio* ac *novae quaestiones pastorales*, maxime vero quatenus hae a vivo Ecclesiae Magisterio elucidatae sunt; demum curandum est, ut omnia, quae circa rem pastoraalem experiendo sunt comperta, cum *solida doctrinae summa* conecantur.

4. Te trzy aspekty kapłańskiej formacji: duchowy, intelektualny i duszpasterski, winny być wewnętrznie i odpowiednio między sobą powiązane: jest bowiem rzeczą bezwzględnie konieczną uzgodnienie celów, jakie stawia sobie stała formacja kapłańska, a mianowicie zgodność między nauką teologiczną, praktyką duszpasterską i życiem duchowym przez pewne połączenie i wzajemną współpracę. Niebezpieczeństwo przekroczenia granicy w zakresie formacji duchowej, przynajmniej w obecnych czasach, rzadko ma miejsce i wydaje się być nieaktualne. Życie zaś duchowe należy uznać za fundament dwóch pozostałych aspektów, ponieważ działalność duszpasterska winna być jego owocem, a wiedza teologiczna słusznie może być nazwana jego kryterium kierowniczym.

5. Gdy idzie o aspekt intelektualny, to formacja kapłańska — odpowiednio zorganizowana — winna objąć nie tylko powtórzenie pewnego materiału, lecz także ugruntowanie podstawowych dyscyplin, które już przedtem były przedmiotem badań ich studiów, zwłaszcza gdy chodzi o te kwestie nauki kościelnej, które mają większe znaczenie w zakresie życia duchowego i duszpasterstwa. Należy również wziąć pod uwagę rozwój nauki teologicznej oraz nowe problemy duszpasterstwa, zwłaszcza gdy te zostały naświetlone przez Nauczycielski Urząd Kościoła. Wreszcie trzeba zatroszczyć się o to, aby wnioski wypływające z doświadczenia duszpasterskiego zostały powiązane z całością nauki teologicznej.

Quapropter, inter studia sacram ordinationem subsequens haec recensenda esse videntur: quae scilicet pertinent ad Sacram Scripturam, Ecclesiae Patres ac Doctores, traditionis documenta — in quibus peculiarem locum obtinent Decreta Magisterii Conciliorum ac Summorum Pontificum — Liturgiam, probata theologorum opera, necnon practicas exercitationes de re pastoralis, catechetica, homiletica ac pedagogica et quaestiones de doctrina sociali Ecclesiae. Prae oculis quidem habeantur oportet haec verba Decreti *Presbyterorum ordinis*: „Presbyteri ab Episcopo in sacro ritu ordinationis admonentur ut sint *maturi in scientia* et sit doctrina eorum *spiritualis medicina populo Dei*. Scientia autem ministri sacri sacra esse debet, quia e sacro fonte desumpta et ad sacrum finem directa”.⁵

6. *Determinatio autem materiae* huius studii pro sacerdotum formatione non videtur esse remittenda singulorum arbitrio vel optatis. Hanc enim materiam non licet determinari placitis quibusdam hac aetate vigentibus neque schola quadam theologica. Semper quidem considerandum et attendendum est id, quod sacerdotes cupiunt, non ita tamen, ut eiusmodi optatum fiat ratio et norma materiae pro theologica formatione seligendae.

7. Expedit hic nonnullas exponere considerations circa quasdam *difficultates*, quae *his temporibus*

Z tej to racji przedmiotem studiów po przyjęciu święceń winno być — jak się wydaje — Pismo św., Ojcowie i doktorzy Kościoła, dokumenty tradycji, wśród których zajmują szczególne miejsce postanowienia Nauczycielskiego Urzędu Soborów i Papieży, liturgia, zatwierdzone dzieła teologów, jak również ćwiczenia praktyczne dotyczące duszpasterstwa, katechetyki, homiletyki oraz zagadnienia z zakresu społecznej nauki Kościoła. Trzeba mieć tu na uwadze następujące słowa dekretu „Presbyterorum ordinis”: „Prezbiterzy podczas święceń kapłańskich otrzymują od biskupa napomnienie, aby „byli dojrzałymi w wiedzy” i aby ich nauka była „duchowym lekarstwem dla ludu Bożego”. Wiedza zaś szafarza świętego winna być święta, bo wzięta ze świętego źródła, do świętego celu jest skierowana”.⁵

6. Określenia przedmiotu studium, mającego na uwadze formację kapłanów, nie należy pozostawiać dowolnemu uznaniu czy życzeniom poszczególnych osób. Nie jest bowiem rzeczą wskazaną określanie tego przedmiotu według niektórych panujących współcześnie kierunków lub według jakiejś szkoły teologicznej. Wprawdzie zawsze należy rozważyć i wziąć pod uwagę życzenia kapłanów, jednakże nie w ten sposób, by te życzenia były podstawą i normą, gdy idzie o wybór przedmiotu dla formacji teologicznej.

7. Wypada tu przedstawić niektóre wnioski na temat współczesnych trudności w zakresie praktycznego

⁵ Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19: A.A.S. 58 (1966), pp. 1019—1020.

non raro contingunt, cum haec iuniorum sacerdotum institutio ad usum deducitur. Nostra enim aetate fere quoad omnia, etiam quoad fidei veritates, dubitationes exceptionesque proponuntur, unde etiam consequitur, ut apud multos sacerdotes personalis certitudo circa germanam doctrinam catholicam iam non habeatur, ita ut ipsa principia, quae vitam christianam et sacerdotalem regunt ac moderantur, in dubium vel saltem in controversiam vocentur.

Hic mentis habitus spiritui supernaturali nullatenus favet, qui omnino necessarius est ad sacerdotum vitam et ministerium, sed eos potius ad illam „saecularizationem”, quae dicitur, inducit, quaeque non solum reapse invenitur, sed etiam interdum aperte intenditur. Si enim catholicae doctrinae veluti patrimonium, quod quisque certe ac personali ratione possidet, ita ut eius vitam et operationem efficaciter dirigat, amittitur, subsidia deficient, quorum ope resisti possit naturalismo et materialismo practico, quibus vita socialis nostra aetate in toto circuitu suo inficitur.

8. Iuniores sacerdotes non raro difficultates experiuntur in *fidei deposito integre retinendo*, quod a Iesu Christo est Ecclesiae traditum. Cuius rei multiplices causae sunt: etenim partim ex aucta voluntate oritur contra dicendi, adeo ut non dubitetur etiam ipsas traditas veritates fidei improbare, praesertim quod ad modum attinet eas enuntiandi; quae quidem ad improbandum propensio imprimis authentici Magiste-

wprowadzania w życie formacji młodego duchowieństwa. Obecnie bowiem wysuwa się wątpliwości i zarzuty w każdej dziedzinie, a więc również w odniesieniu do prawd wiary. Nic przeto dziwnego, że u wielu kapłanów nie ma już osobowej pewności w odniesieniu do autentycznej nauki katolickiej tak, iż są podawane w wątpliwość lub stają się przynajmniej przedmiotem kontrowersji same zasady, które rządzą i kierują życiem chrześcijańskim i kapłańskim.

Takie nastawienie umysłu nie sprzyja w żadnym wypadku nadprzyrodzoności, która jest bezwzględnie konieczna do życia i posługiwania kapłańskiego, lecz raczej prowadzi kapłanów do ześwieżdzenia, które nie tylko samorzutnie następuje, lecz jest niekiedy wyraźnie zamierzone. Jeżeli bowiem zatracą się dziedzictwo nauki katolickiej, które stanowi niewątpliwą i osobową własność każdego tak, że kieruje skutecznie jego życiem i działalnością, wtedy brak jest pomocy, które by pozwoliły przeciwstawić się naturalizmowi i praktycznemu materializmowi, jakimi wszędzie jest przepojone życie społeczne w całym swoim zasięgu.

8. Młodzi kapłani nie rzadko doświadczają trudności, gdy idzie o całościowe zachowanie depozytu wiary przekazanego Kościołowi przez Jezusa Chrystusa. Rozliczne są przyczyny takiego stanu rzeczy. Częściowo rodzi się to ze zwiększonej swobody wyrażania sprzeciwu i to do tego stopnia, że podważa się nawet przekazane prawdy wiary, zwłaszcza gdy idzie o sposób ich przedstawiania. To zaś na-

rii ecclesiastici dicta respicit, eo progrediens, ut oboedientia in discrimen vocetur; partim vero causa huius animorum turbationis ponenda etiam esse videtur in aucto momento disciplinarum empiricarum, quarum conclusiones theologi modo fidei non congruenti interdum interpretantur: quam interpretationem ne ipsi quidem harum disciplinarum cultores probant, saltem ii qui non imbuti sint ideologia aliqua religioni christianae infensa. Demum memoranda est rei socialis mutatio, quae magnam vim habet ad ea, quae ad socialem sacerdotis vitam spectant.

9. Vita vero *spiritualis* vividam *fidem personalem* postulat, ex qua illa oritur, in qua innititur, ex qua incrementa capit. Mutua est autem haec ratio: etenim vita spiritualis, quantum ad ipsam pertinet, fidem roborat ideoque tutum efficit modum theologalem in studia incumbendi, cogitandi ac statuendi, quid sit agendum, atque ita faciliorem etiam reddit comprobationem doctrinae a Magisterio propositae, quod quidem est norma proxima laboris theologici.

Supremo enim Ecclesiae Pastori et Episcopis cum eo coniunctis ex divina institutione competit munus docendi ea, quae ad fidem spectant; quae potestas neque laicis neque presbyteris tribuitur. Ea igitur, quae a Magisterio proponuntur, sincere accipiantur oportet: quae omnia nisi accipiantur ac quidem sine ullis ambagibus vel exceptione, cetera omnia ad vanum et irritum redi-

stawienie podważania dotyczy na pierwszym miejscu wypowiedzi autentycznego Nauczycielskiego Urzędu Kościoła, posuwając się do zaprzeczenia samego posłuszeństwa. Częściowo zaś przyczyną tego zamieszania zdaje się być zwiększone znaczenie nauk doświadczalnych, których wnioski teologowie ujmują czasem jako niezgodne z wiarą. Takiej zaś interpretacji nie insynuują nawet sami badacze danej dyscypliny, przynajmniej ci, którzy nie są przepojeni jakąś ideologią wrogą religii chrześcijańskiej. Wreszcie należy tu wskazać na zmianę warunków społecznych, co ma duży wpływ na sprawy dotyczące życia społecznego kapłanów.

9. Życie zaś duchowe domaga się żywej wiary osobowej, z której ono się rodzi, na której się opiera, z której czerpie swój wzrost. To powiązanie jest wzajemne: mianowicie życie duchowe, o ile stanowi część wiary wzmacnia ją i dlatego daje rękojmię teologalnego podejścia w studiowaniu, w myśleniu i decyzji co należy czynić. W ten też sposób ułatwia uzasadnienie doktryny przedstawionej przez Nauczycielski Urząd Kościoła, co też stanowi najbliższą normę dla pracy teologicznej.

Najwyższemu Pasterzowi Kościoła i złączonym z Nim Biskupom przysługuje z ustanowienia Bóżego obowiązek nauczania prawd wiary. Taką władza nie przysługuje ani świeckim ani prezbiterom. Tak więc to, co podaje Nauczycielski Urząd winno być szczerze przyjmowane: jeżeli zaś to wszystko nie jest przyjmowane i to bez żadnych wykrętów i zastrzeżeń, wtedy

guntur. Etenim propter auxilium Spiritus Sancti Ecclesiae Magisterio promissum, *suppositis* quidem *supponendis*, „religiosum voluntatis et intellectus obsequium... praestandum est Romani Pontificis authentico magisterio etiam cum non ex cathedra loquitur”, immo vero supremi Magisterii „definitionibus fidei obsequio adhaerendum”.⁶

Ad confirmandam hanc vitam spirituale et conscientiam sacerdotii, optandum est, ut feria V Hebdomadae Sanctae mane quisque presbyter — sive Missae chrismatis intersit sive non intersit — renovet actum, quo se Christo devovit, quo officia sacerdotalia se exsecuturum, maxime sacrum caelibatum servaturum et obedientiam Episcopo (aut Moderatori Religioso) praestitutum esse promisit, atque in animo suo celebret munus sacro Ordine sancitum, quo vocatus est ad servitium Ecclesiae.

10. Odcirco theologica institutio imprimis catholicam doctrinam ab Ecclesiae Magisterio propositam plene omnibusque partibus tutari atque explicare debet atque subtilius explanare, adiumentis subsidiisque adhibitis, quae disciplinae Bibliorum sacrorum, Ecclesiae Patrum necnon et „patrimonii philosophici perenniter validi”⁷ importaverunt. Neque **omitti licet catholicam doctrinam de ipsius Magisterii Ecclesiae auctorita-**

wszystko inne na próżno i bez żadnej wartości jest gromadzone. Ze względu bowiem na pomoc Ducha Św., jaka przyrzeczona została Nauczycielskiemu Urzędowi Kościoła, suponując wymagane warunki, „należy okazywać zbożną uległość woli i rozumu nauczycielskiemu urzędowi Biskupa Rzymskiego, nawet wtedy, gdy nie przemawia on „uroczyście” — tymbardziej zaś „należy się posłuszeństwo orzeczeniom wiary”⁶ najwyższego urzędu nauczycielskiego.

Dla wzmocnienia życia duchowego i świadomości kapłaństwa wyrażamy życzenie, ażeby w W. Czwartek rano każdy kapłan — bez względu na to, czy jest obecny na Mszy św. krzyżma czy nie — odnowił akt, jakim poświęcił się Chrystusowi, a w którym przyrzekł, że wypełni obowiązki kapłańskie, a zwłaszcza zachowa święty celibat i okaże posłuszeństwo biskupowi (lub przełożonemu zakonnemu). Niech więc i wewnętrznie przeżyje na nowo swoją misję wynikającą ze święceń, przez co został powołany do służby Kościoła.

10. Stąd to kształcenie teologiczne winno mieć w pierwszym rzędzie na uwadze strzeżenie i wyjaśnianie nauki katolickiej przedstawionej przez nauczycielski urząd Kościoła — przyjmowanej bez uszczerbku i we wszystkich jej punktach — jak również subtelne pogłębianie jej, z zastosowaniem tych pomocy i środków, jakiego wniosły nauki: biblijne, Ojców Kościoła, jak również i „wiecznie wartości-

⁶ Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 25: A.A.S. 57 (1965), pp. 29—31.

te eodem modo tuenda. Haec omnia praestanda sunt ratione quoque habita difficultatum, quae circa sacram doctrinam e quaestionibus, hodie acriter motis, oriuntur ac quibus responsio vere christiana danda est.

11. Solida vita spiritualis atque recta scientia theologica excitant foventque impulsionem et operositatem *pastoralem*, fructuosam sacramentorum administrationem, verbi Dei praedicationem vi persuadendi praeditam, et omnimodam caritatem *pastoralem*, ad quod munus exsequendum sacerdotes ordinationem receperunt⁷: ita quidem, ut Dei caritas fundamentum semper sit caritatis erga proximum, et illi fidei doctrinam exponant omnino congruenter Ecclesiae Magisterio apteque distinguant sacerdotalem operam ab actione politica et sociali, quae ad laicos propria ratione pertinet⁸. Necessarius est habitus animi inducens ad vitam agendam pietate ac disciplina conformatam, cum sacerdotale ministerium, cuius sunt presbyteri participes, omnino postulet modum ac rationem vitae congruentem do-

we dziedzictwo filozoficzne”⁷. Nie godzi się też pomijać katolickiej doktryny na temat autorytetu samego nauczycielskiego urzędu Kościoła, którego należy strzec w ten sam sposób. To wszystko winno być przedstawiane z uwzględnieniem także trudności, jakie powstają w zakresie doktryny katolickiej, na skutek szczególnie aktualnych dziś problemów, a na które należy dać odpowiedź prawdziwie chrześcijańską.

11. Solidne życie duchowe oraz autentyczna wiedza teologiczna pobudzają i wspierają inicjatywę i działalność duszpasterską, owocne administrowanie sakramentów, przepowiadanie Słowa Bożego wyposażone w moc przekonywania i wszechstronną miłość duszpasterską. Dla wypełnienia takiego posługiwania otrzymali kapłani święcenia:⁸ i to w ten sposób, żeby miłość Boża była zawsze fundamentem miłości względem bliźniego i by naukę wiary wykładać w sposób całkowicie zgodny z nauczycielskim Urzędem Kościoła, by właściwie odróżniać kapłańską posługę od działalności politycznej i społecznej, która z natury rzeczy należy do świeckich.⁹ Konieczne jest natomiast duchowe wyrażające się w chęci prowadzenia życia opartego na pobożności i dyscyplinie, ponieważ

⁷ Conc. Oec. Vat. II, Decr. de institutione sacerdotali *Optatam totius*, n. 15: A.A.S. 58 (1966), p. 722; cfr. etiam Decl. *Dignitatis humanae*, n. 14: A.A.S. 58 (1966), p. 940.

⁸ Cfr. *Pont. Rom.*, De Ordinatione Presbyt.; Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 28: A.A.S. 57 (1965), pp. 33—36.

⁹ Cfr. Conc. Oec. Vat. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, n. 32: A.A.S. 57 (1965), pp. 38—39; Decr. de apostolatu laicorum *Apostolicam actuositatem*, n. 7: A.A.S. 58 (1966), pp. 843—844; Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 6: A.A.S. 58 (1966), pp. 999—1001; Const. Past. *Gaudium et spes*, nn. 43 et 76: A.A.S. 58 (1966), pp. 1061—1064 et 1099—1100.

nis in sacramentali ordinatione susceptis et muneribus in vita pastoralis cuique exercendis: „ut, aptis adhibitis mediis ab Ecclesia commendatis, ad illam semper maiorem sanctitatem nitantur, qua evadant in dies aptiora instrumenta in servitium totius Populi Dei.”¹⁰

Beatus Paulus Apostolus praeterea hortatur: „Admoneo te ut resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, et dilectionis et sobrietatis.”¹¹

Sacerdotes, si haec in ipsis inveniuntur et vigeant, numquam obliviscuntur, cur se olim Deo eiusque gregi devoverint in sacerdotio, neque periculum erit, ne ignorent, quid fidelibus praestare possint ad salutem procurandam neque pro caritate proximi substituantur merus humanismus naturalis.

12. Qua de causa Episcopus instantanter curet oportet, ne docentes, quibus munus instituendi sacerdotes credatur, casu designentur. Ratio seligendi eiusmodi docentes sana mens ecclesiastica esse debet. Illud enim sentire cum Ecclesia, quod iterum iterumque excitari debet, postulat sane theologum Ecclesiae fidelem. In universum autem, ut vita sacerdotalis eiusque vis per-

kapłańskie posługiwanie, którego uczestnikami są przebiterzy domaga się w sposób bezwzględny stylu życia odpowiadającego darom otrzymanym w sakramentalnym święceniu i zadaniom, jakie każdy ma do wykonania w duszpasterstwie: „aby z pomocą odpowiednich środków zalecanych przez Kościół zdążali do tej stale coraz wyższej świętości, dzięki której stawaliby z każdym dniem coraz lepszymi narzędziami w służbie całego Ludu Bożego”.¹⁰

Ponadto św. Paweł Apostoł upomina: „Przypominam ci, abyś rozpałił na nowo charyzmat Boży, który jest w tobie przez włożenie moich rąk. Albowiem nie dał nam Bóg ducha bojaźni, ale mocy i miłości, i trzeźwego myślenia”.¹¹

Jeżeli to wszystko znajdzie się w kapłanach i będzie w nich żyło, wtedy nigdy nie zapomną, dlaczego kiedyś poświęcili się Bogu i jego owczarni w kapłaństwie. Nie będzie też niebezpieczeństwa, że zapomną o tym, co mogą wyświadczyć wiernym dla osiągnięcia zbawienia i że miłość bliźniego zastąpią zwykłym naturalnym humanizmem.

12. Z tej to przyczyny biskup usilnie musi się troszczyć o to, by nauczający, którym powierza się zadanie formowania kapłanów nie byli dobierani przypadkowo. Podstawą doboru wykładowców ma być zdrowy zmysł kościelny. Owo bowiem włączanie się w myśl Kościoła, które winno być raz po raz ożywianie (wzmacnianie), domaga się teologa wiernego Kościołowi. Ogól-

¹⁰ Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita Presbyterorum ordinis, n. 12: A.A.S. 58 (1966), pp. 1009—1011.

¹¹ 2 Tim. 1, 6—7.

suasibilis foveantur, arctior coniunctio inter scientiam theologicam et spiritualitatem sacerdotum propriam efficienda est.

Itaque ii magistri ad hoc opus praestandum apti possunt haberi, qui propositas sibi quaestiones solvunt, non autem qui dubitationes ingerunt et augent. Nominis fama, qua palam fruuntur, novitatis studium in quaestionibus proponendis et explanandis vel enuntiandi modus, qui animos quidem allicit, non tamen erudit neque iis persuadet, nequeunt esse rationes, ob quas designentur. Mos ille impugnandi traditiones, institutiones auctoritatemque Ecclesiae, non idoneum quemquam reddunt ad hoc munus exsequendum. Sed ut magister, qui discipulos instruat, sacerdos asciscatur, qui sincero animo cum Ecclesia sentit, ac de hac via neque in in hanc neque in illam partem deflectit, Magistri sacerdotum, attento animo et corde sincero germana bona nostrae aetatis et ea, quae haec vere postulat, inspicientes, atque penitus inhaerentes, quoad vitam et doctrinam, traditionibus Ecclesiae, mente et opere componere studeant ea, quae haec tempora nostra exigunt et in quae inclinant atque propendent, prout eadem sunt legitima, cum Ecclesiae traditione. „Facile cernitur quam opportunum ac prorsus necessarium sit optimos habere duces ac magistros, qui eis non tam doctrinae praeceptis, quam sacerdotalis ministerii exercitatione in exemplum prae luceant”¹².

nie rzecz biorąc dla spotęgowania życia kapłańskiego i jego mocy przekonywającej konieczne jest wprowadzenie ściślejszego związku między wiedzą teologiczną a duchowością właściwą kapłanom.

Tak więc do wypełnienia tego zadania mogą być uznani za odpowiednich ci wykładowcy, którzy rozwiążą przedstawione sobie problemy, a nie ci, którzy budzą i powiększają wątpliwości. Sława nazwiska, którą się wyraźnie cieszą, dążność do nowości w przedstawianiu i wyjaśnianiu problemów, sposób wykładu, który jest wprawdzie interesujący, ale nie poucza i nie ma mocy przekonywającej — nie mogą stanowić racji, dla których mianuje się kogoś wykładowcą. Zwyczaj atakowania tradycji, instytucji i autorytetu Kościoła czyni każdego nieodpowiednim na to stanowisko. Lecz na stanowisko wykładowcy, który ma formować uczniów należy wybrać kapłana, który w sposób nieklamany wczuwa się w myśl Kościoła i od tej drogi nie odchyła się w żadnym kierunku. Nauczyciele kapłanów, uwzględniając uważnym umysłem i szczerym sercem autentyczne dobra współczesnego świata i to, czego naprawdę domaga się współczesne życie oraz trzymając się mocno w zakresie życia i nauki, tradycji Kościoła — winni usiłować teoretycznie i praktycznie pogodzić z tradycją Kościoła to, czego domagają się nasze czasy i ku czemu się skierowują i skłaniają — o ile to wszystko jest słuszne. „Łatwo widać jak pożytecznym, a nawet

¹² Pii XII, Litt. Apost. motu proprio datae *Quandoquidem*: A.A.S. 41 (1949), p. 166.

13. Ut autem sacerdotum formatio ordine rationeque progrediatur, accurate est praeparanda ac disposite exsequenda. „Quam doctrinalem de re apostolica institutionem et formationem, ut usu et experientia firmetur, practica quoque, quae dicitur, per gradus sapienter progrediens prudenterque moderanda exercitatio comitetur oportet, quam peculiari deinde post adeptum sacerdotium tirocinio peritissimis viris sive doctrina sive consilio et exemplo moderantibus, exercendam et perficiendam esse volumus, et studiis sacris numquam intermissis, continuo consolidandam”¹³. Cui necessitati optime occurri videtur, si Episcopus cuidam sacerdoti tamquam *Directori studiorum* vel parvo cuidam coetui, qui non e pluribus quam tribus sacerdotibus constet, sacerdotum institutionem consulto committat.¹⁴ Propter rei momentum valde expedit, ut Episcopus arctam habeat necessitudinem cum *Directore* vel *Directoribus* formationis sacerdotalis.

Foveatur, quatenus fieri potest, per speciales disciplinarum cursus congrua illorum sacerdotum praeparatio, qui permanenti ceterorum

bezwzględnie koniecznym byłoby mieć najlepszych przewodników i nauczycieli, którzy by innym przyświecali nie tyle zasadami doktrynalnymi, ile przykładowym wykonywaniem posługi kapłańskiej”¹².

13. Uporządkowana i roztropna formacja kapłańska musi być dokładnie przygotowana i odpowiednio realizowana. Aby teoretyczne wykształcenie i formacja w zakresie apostołstwa zostały wzmocnione życiem i doświadczeniem, powinna mu towarzyszyć praktyka stopniowo i roztropnie rozwijana i ćwiczenie prowadzone pod nadzorem. Pragniemy, aby to wykształcenie było kontynuowane i pogłębiane w specjalnym okresie czasu po przyjęciu kapłaństwa pod kierunkiem wytrwanych osób, dających odpowiednio wskazania i świecących przykładem”¹³. Wydaje się, że tej potrzebie najbardziej zaradzi się wtedy, gdy biskup jednemu kapłanowi jako dyrektorowi studiów lub jakiemuś zespołowi, składającemu się jednak nie więcej jak z trzech kapłanów, powierzy sprawę formacji kapłanów.¹⁴ Ze względu na ważność sprawy jak najbardziej wypada, by biskup utrzymywał ścisły kontakt z Dyrektorem lub Dyrektorami kapłańskiej formacji.

W takim zakresie, w jakim to jest możliwe, należy organizować (popierać) przy pomocy specjalnych naukowych kursów odpowiednie

¹³ Pii XII, Const. Apost. *Sedes Sapientiae*: A.A.S. 48 (1956), p. 364.

¹⁴ Pauli VI, Litt. Apost. motu proprio datae *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 7: A.A.S. 58 (1966), p. 761: „Curent etiam Episcopi vel Conferentiae Episcopales, iuxta cuiusque territorii condiciones, ut eligantur unus vel plures Presbyteri probatae scientiae et virtutis, qui tamquam studiorum moderatores, promoveant et ordinent, praelectiones pastorales ceteraque subsidia, quae necessaria existimantur ad fovendam formationem scientificam et pastoraalem Presbyterorum proprii territorii”.

formationi atque institutioni erunt addicti.

przygotowanie tych kapłanów, którzy będą przeznaczeni do prowadzenia stałej formacji i kształcenia innych kapłanów.

PROPONOWANE POMOCY SUBSIDIA PROPONENDA

14. Cura rerum gerendarum, ratione atque exsecutione, quoad sacerdotalem formationem, primo spectat ad loci Ordinarium, idque hinc quia presbyteri munera et sollicitudinem Episcoporum pro sua quisque parte in se recipiunt et cotidiano studio gerunt: si igitur Episcopus „integrum opus pastorale totius dioecesis promovere” studet, etiam continuae formationi sacerdotum prospiciat necesse est¹⁵; illinc vero, quia necessitates et possibilitates formationis sacerdotum tantopere differunt pro populorum ac regionum diversitate, ut seria formatio haberi possit solummodo, si conditio uniuscuiusque loci ratio habeatur. Patet tamen interdum hanc quaestionem melius solvi posse intra fines latiores, ex. gr. Conferentiarum Episcopaliū.

15. Quapropter, inter subsidia quae hoc in documento recensentur, quaeque sunt etiam fructus multarum rerum, quae experiendo variis in locis compertae sunt, ea Episcopi vel Conferentiae Episcopales se ligant, pro proprio quidem cuiusque territorio, quae secundum rerum adiuncta ac possibilitates opportuniora videantur. Nec quidquam ob-

14. Troska w zakresie formacji kapłańskiej, tak co do sposobu jak i wychowania należy przede wszystkim do ordynariusza miejsca. Najpierw dlatego, że prezbiterzy, każdy w swoim zakresie, biorą na siebie obowiązki i troskę biskupów oraz wypełniają je w codziennej pracy: jeżeli zatem biskup ma się troszczyć o „rozwój całej działalności duszpasterskiej swojej diecezji” — to jest rzeczą konieczną, by zatroszczył się o stałą formację kapłanów.¹⁵ Następnie potrzeby i możliwości w zakresie formacji kapłańskiej tak się różnią w zależności od potrzeb osób i regionów, że solidna formacja może mieć miejsce tylko wtedy, gdy weźmie się pod uwagę warunki każdego miejsca. Jasną jednak jest rzeczą, że ta sprawa może być czasem lepiej rozwiązana na szerszym forum np. w ramach Konferencji Biskupich.

15. Z tej to racji spośród wyliczonych w tym dokumencie środków, które stanowią też owoc doświadczeń podejmowanych w różnych miejscach — Biskupi lub Konferencje Biskupie powinny wybrać dla własnego terytorium te środki, jakie wydadzą się bardziej odpowiednio stosownie do okoliczności rzeczy i możliwości. Nic też

¹⁵ Conc. Oec. Vat. II, Decr. de past. Episcop. munere in Ecclesia Christus Dominus, n. 16: A.A.S. 58 (1966), pp. 680—681.

stat quominus, communi consensu eorum quorum intersit, *incepta interdioecesana* constituentur, praesertim ubi cleri penuria id suadeat.

nie stoi na przeszkodzie, by za wspólną zgodą zainteresowanych podjęto przedsięwzięcia o charakterze międzydiecezjalnym, zwłaszcza gdyby to doradzała mała liczba duchownych.

I — Rok duszpasterski

I — Annus pastoralis

16. In Litteris Apostolicis *Ecclesiae Sanctae*, die 6 mensis Augusti anno 1966 motu proprio datis ad exsequenda ea, quae in Decreto *Christus Dominus*, n. 16 et Decreto *Presbyterorum ordinis*, nn. 19—21, statuta sunt, hoc decernitur: „Curent /piscopi singuli aut inter se coniuncti ut omnes Presbyteri, etiam si ministerio addicti sunt, seriem praelectionum pastoralium statim post ordinationem per annum perficiant”.¹⁶ Nonnullis in dioecesibus huic pastoralis anno usque adhuc per diaconatum plus minusve protractum provisum est.

16. Pismo apostolskie „*Ecclesiae Sanctae*” wydane z własnej woli w dniu 6 sierpnia 1966 roku, podając normy wykonawcze do dekretu „*Christus Dominus*”, n. 16 i dekretu „*Presbyterorum ordinis*”, nn. 19—21 tak zarządza. „Biskupi niech troszczą się czy to indywidualnie czy wspólnym wysiłkiem, ażeby wszyscy kapłani, zwłaszcza gdy są przeznaczeni do posługi przeszli w ciągu roku, zaraz po święceniach, przez serię prelekcji duszpasterskich”.¹⁶ W niektórych diecezjach ten rok duszpasterski organizowano aż dotąd jako dłuższe lub krótsze przedłużenie okresu diakonatu.

Huic pastoralis anno haec, quae sequuntur, sunt *proposita*:

Odnosząc do wspomnianego roku duszpasterskiego zakłada się następujące cele:

a) *facilior transitus a vita Seminarii ad exercitium ministerii pastoralis*;

a) chodzi o ułatwienie przejścia z życia seminaryjnego do wykonywania posługi duszpasterskiej;

b) *accessus per gradus faciendus ad opera pastoralia ita ut cognitio hominum consortionis, in qua sacerdotes vivere et agere debeant, et ars exercendi varia ministeria atque communicandi cum variis persona-*

b) ma on umożliwić stopniowe wejście w życie duszpasterskie tak, by poznanie środowiska osób, w którym kapłani mają żyć i pracować, umiejętność wykonywania różnych rodzajów posług oraz nawiązywania kontaktów z różnymi grupami osób — dokonywały się

¹⁶ I, n. 7: A.A.S. 58 (1966), p. 760.

rum coetibus gradatim procedant, sine improvisis inceptis;

c) absolutior maturitas humana et sacerdotalis, probante experientia pastoralis.

Necessitas haec in omnium memoriam revocata iam fuit a Summo Pontifice Pio XII, fel. rec., in Adhortatione Apostolica *Menti Nostrae*, ubi suadebatur etiam, tamquam subsidium opportunissimum, communis vitae iuniorum sacerdotum: „Vos adhortamur, Venerabiles Fratres, ut, quantum fieri potest, inexpertos adhuc sacerdotes in medias ne ingeratis operas, neve eos assignetis locis, vel ab urbis Dioecesis principe vel a celebrioribus oppidis remotis. In huiusmodi enim vitae statu si versarentur, segreges, imperiti, periculis oppositi, a magistris prudentibus inopes, incommoda procul dubio ipsi capere eorumque alacritas possent. Probatur quoque admodum Nobis, Venerabiles Fratres, hos novos sacerdotes una cum loci curione maxime eiusque administris vivere; propterea quod facilius ita, senioribus praeerentibus, ad sacra munera iidem poterunt informari, atque pietatis studio ardentius imbui... Quod in votum iam venerat Ecclesiae id Nos et nunc comprobamus et commendamus vehementer, iniri scilicet ab unius curiae vel a plurium vicinarum curiarum clero communis vitae consuetudinem”.¹⁷

stopniowo, bez nieprzemyślanych posunięć:

c) chodzi o osiągnięcie większej dojrzałości ludzkiej i kapłańskiej, popartej doświadczeniem duszpasterskim.

Konieczność tego przypomniał wszystkim już ś.p. Pius XII, w adhortacji apostołskiej „*Menti Nostrae*”, gdzie zalecał także, jako najbardziej pożyteczny środek, wspólne życie młodszych kapłanów: „Upominamy was, Czcigodni Bracia, abyście — na ile to jest możliwe — niedoświadczonych jeszcze kapłanów nie posyłali w wir pracy oraz żebyście nie skierowywali ich do miejscowości odległych od głównego miasta diecezji lub od innych ważniejszych miejscowości. Jeżeli bowiem w tym okresie życia pozostawaliby odosobnieni, niedoświadczeni, wystawieni na niebezpieczeństwa, nie mając roztropnych nauczycieli, wtedy mogliby być z pewnością narażeni na trudności zarówno sami jak i ich gorliwość (zapal). Jest także naszym życzeniem, Czcigodni Bracia, by tacy neoprezbiterzy prowadzili życie wspólne z miejscowym proboszczem, a zwłaszcza z jego pomocnikami. Zaleca się to tym bardziej, że w ten sposób pod nadzorem starszych kapłanów mogą być łatwiej wprowadzeni w święte posługiwanie i gorliwiej zaprawić się do pobożności. To, co było już życzeniem Kościoła, i my obecnie potwierdzamy i usilnie zalecamy, a mianowicie zaprowadzenie praktyki życia wspólnego przez duchowieństwo jednej parafii lub kilku sąsiednich”.¹⁷

¹⁷ A.A.S. 42 (1950), pp. 692—693.

17. Annus pastoralis peragi potest sive in instituto aut domo ad hoc destinatis sive in paroeciis aliisve actionis pastoralis sedibus. Tempus ita componatur, ut sive doctrinae sive praxi pastoralis debite prospiciatur.

In hoc anno pastoralis introducendo sequentes prae ceteris *condiciones* servantur necesse est:

a) parochi et paroeciae, quo mittuntur diaconi vel iuniores sacerdotes inducendi in ministerium curae animarum, sedulo et accurate seligi debent;

b) quoad sacerdotum a presbyteratu suscepto recentium pastorem operam, condiciones clare definitae statuuntur quod ad laboris magnitudinem attinet; iunior enim sacerdos, cum considerandus non sit veluti cooperatus, licet nondum plene exercitatus, ad eos sacerdotes mittendus est, qui vere parati sint tempus et laborem impendere in informationem iuvenis sodalis;

c) per annum pastorem, sacerdotibus novensilibus sufficiens occasio danda est in conventibus cum aequalibus ea, quae experiendo cognoverunt, mutuo communicandi, complendi et, si casus ferat, corrigendi;

d) speciatim per annum, pastorem fovendum est alacre colloquium sacerdotum cum Episcopo, cum Vicario Generali vel Episcopali, etc.;

e) solummodo post expletum annum pastorem sacerdotes novensi-

17. Rok duszpasterski może być zorganizowany w specjalnie przeznaczonym do tego instytucie lub domu lub w parafiach czy innych placówkach duszpasterstwa. Czas należy rozłożyć w ten sposób, ażeby przewidziano zarówno teoretyczne dokształcenie jak i praktykę duszpasterską.

W przygotowaniu takiego roku duszpasterskiego należy zachować przed innymi następujące warunki:

a) trzeba pilnie i dokładnie dobrać proboszczów i parafie, do których posyła się diakonów lub młodszych kapłanów celem wprowadzenia ich w duszpasterstwo;

b) gdy chodzi o duszpasterstwo kapłanów, którzy niedawno otrzymali święcenia, to winny być jasno określone warunki dotyczące zakresu podejmowanej pracy. Młodszy bowiem kapłan, ponieważ nie może być uznany za współpracownika i nie ma jeszcze pełnego doświadczenia, dlatego winien być posłany do takich kapłanów, którzy są naprawdę gotowi poświęcić czas i wysiłek dla formowania młodszego towarzysza;

c) w ciągu roku duszpasterskiego należy stworzyć neoprezbiterom, poprzez spotkania z kolegami, wystarczającą okazję do poznania wzajemnych doświadczeń, uzupełnienia ich i, gdy zachodzi potrzeba, korygowania;

d) w roku duszpasterskim należy w sposób szczególny zwrócić uwagę na rozmowy kapłanów z biskupem, wikariuszem generalnym, biskupim itd.;

e) tylko po ukończeniu roku duszpasterskiego winni neoprezbi-

les in paroecia aliqua certam nominationem accipiant.

terzy otrzymywać nominację do określonej parafii.

II — Egzamin trzyletni i proboszczowski

II — Egzamin triennialis et paroecialis

18. Normae canonis 130 Codicis Iuris Canonici de examinibus triennialibus, quae dicuntur, pergunt vigere. Remanet etiam examen paroeciale, quo candidatus suam idoneitatem ostendat, etsi abrogati sunt concursus praescripto Litterarum Apostolicarum *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 18, § 1.

Opportuna tamen accommodatio huiusmodi subsidiorum traditione receptorum, necnon examen ordinatio, materiarum distributio ac quaestionum particularium determinatio fieri possunt ab Episcopo vel a Conferentia Episcopali.

Haec examina verti debent non solum in doctrina, verum etiam in praxi, neque quidquam obstat, quominus forma colloquii adhibeatur aut pensi alicuius peculiaris, quod fiat de materia definita sub ductu magistri periti.

18. W dalszym ciągu obowiązuje przepis kan. 130 Kodeksu Prawa Kanonicznego dotyczący trzyletnich egzaminów. Pozostaje także egzamin proboszczowski, przez który kandydat wykazuje swoją zdolność, chociaż Pismem Ap. „*Ecclesiae Sanctae*”, I, n. 18, § 1, został zniesiony egzamin konkursowy.

Jednakże biskup lub konferencja biskupia mogą dokonać przystosowania tych środków przejętych z tradycji, jak również reformy regulaminu egzaminów, rozkładu materiału i określenia szczegółowych zagadnień.

Te egzaminy powinny mieć na uwadze nie tylko stronę teoretyczną, lecz również i praktyczną. Owszem nic nie stoi na przeszkodzie, by przybrały one formę kolokwium albo nawet jakiegoś szczegółowego zadania, dotyczącego określonej materii, a wykonywanego pod kierunkiem doświadczonego nauczyciela.

III — Kursy naukowe przeznaczone dla kapłanów

III — Cursus disciplinarum sacerdotibus destinati

19. Decretum *Presbyterorum Ordinis* ante omnia postulat, ut sacerdotibus, paucos post annos ab eorum ordinatione, copia detur frequentandi „cursum, quo ipsis praebeatur occasio cum ad pleniorum methodorum pastoralium et scientiae theologiae cognitionem acqui-

19. Dekret „*Presbyterorum Ordinis*” domaga się na pierwszym miejscu, by kapłanom po kilku latach od przyjęcia święceń dać możliwość uczęszczania „na kurs, który byłby dla nich okazją do pełniejszego poznania i nabycia metod duszpasterstwa oraz wiedzy teologicznej, jak

rendam, tum ad vitam spiritualem roborandam et ad mutuo experientias apostolicas cum fratribus comunicandas".¹⁸ Expedi, ut initium huius cursus destinetur recessui spirituali per sufficiens tempus protrahendo.

Agitur ergo de cursu diverso ab anno pastorali, qui dicitur, et fortasse in hoc cursu speciatim opera dari potest, ut „iuvenes a sacerdotio recentes opportunis illis disciplinis ac rebus exercentur, quibus iisdem opus sit ut novas etiam apostolatus formas, quas nostra induxerit aetas, expedite, apte alacritate tractare valeant".¹⁹

Eiusmodi disciplinarum cursus per aliquot annos imponi ac praescribi possunt; libere tamen pateant etiam ceteris sacerdotibus.

również do wzmocnienia życia duchowego i wzajemnej wymiany doświadczeń apostołskich z braćmi".¹⁸ Wypada, by na początku takiego kursu było przewidziane odosobnienie duchowe trwające przez odpowiedni czas („rekolekcje”).

Chodzi więc tutaj o kurs różny od roku duszpasterskiego. Na tego rodzaju kursie można stworzyć specjalną okazję do tego, by „młodzi kapłani zapoznali się z odpowiednimi zagadnieniami i sprawami, które są im potrzebne do tego, by mogli także podjąć sprawnie, odpowiednio i ochoczo nowe formy apostolatu, jakie wprowadza współczesne życie”.¹⁹

Takie kursy naukowe mogą być nakazane przez kilka lat. Winni mieć możliwość uczęszczania na nie także inni kapłani.

IV — Sesje dla uzupełniania wiedzy teologicznej

IV — Sessiones studii causa agendae

20. Expedi ut S. Theologiae Facultates universo clero offerant opportunas *sessiones studii* causa agendas (ex. gr. per hebdomadam in anno, vel semel in mense), quibus ipsis praebeatur utile complementum formationis theologiae. Cursus hebdomadales fieri possunt per seriem lectionum qua litteris mittendis accipiendisque peraguntur.

Post 10 et 25 a recepto sacerdotio annos imperari possunt huiusmodi *studiorum sessiones*.

20. Wypada, by fakultety teologiczne dały wszystkim kapłanom możliwość udziału w odpowiednich sesjach o charakterze teologicznym (np. tydzień w ciągu roku lub jeden raz w miesiącu), celem odpowiedniego uzupełnienia formacji teologicznej. Sesje tygodniowe mogłyby przybrać charakter studium korespondencyjnego.

Po 15 i 25 latach kapłaństwa udział w takich sesjach może być nakazany.

¹⁸ Conc. Oec. Vat. II, Decr. de Presbyt. ministerio et vita *Presbyterorum ordinis*, n. 19: A.A.S. 58 (1966), pp. 1019—1020.

¹⁹ Pii XII, Litt. Apost. motu proprio datae *Quandoquidem*: A.A.S. 41 (1949), p. 165.

V — Zebrania kapłanów
V — Sacerdotum conventus

21. Conferentiae *decanales*, de quibus in can. 131 C.I.C., opportune ad hodiernas rationes accommodentur; foveantur sacerdotum sive eiusdem aetatis sive eiusdem regionis conventus ad mutuam fovendam caritatem, ad ea, quae experientia cognoverunt, inter se communicanda, ad differentias ex aetate ortas superandas.

21. Konferencje dekanalne, o których mowa w kan. 131 KPK powinny być odpowiednio przystosowane do współczesnych warunków. Należy popierać zebrania kapłanów tego samego wieku lub danego regionu w celu pogłębienia wzajemnej miłości, dokonania wymiany zdobytych doświadczeń i przezwyciężenia różnic powstających między kapłanami różnego wieku.

VI — Zakładanie bibliotek
VI — Institutio bibliothecarum

22. Convenit ut, per *decanatus* vel saltem per regiones, bibliothecae instituantur, libris probatae doctrinae instructae, quibus sacerdotes indigere possunt ad confirmandam augendamque cognitionem rei theologicae, spiritualis ac pastoralis, ita ut ipsis libri facile et sine expensis praesto sint.

22. Jest rzeczą wskazaną tworzenie bibliotek dekanalnych lub przy najmniej regionalnych, zaopatrzonych w książki zawierające zatwierdzoną naukę. Chodzi o książki, które mogą być potrzebne kapłanom do ugruntowania i pogłębienia wiedzy teologicznej, duchowej i duszpasterskiej. Książki te winny być dostępne kapłanom łatwo i bez opłat.

VII — Wakacje w celu podjęcia studiów
VII — Feriae studiorum causa habitae

23. Libenter vacationes concedantur sacerdotibus, qui eas desiderent ad sua studia theologica amplificanda.

23. Należy kapłanom chętnie udzielać urlopu, jeżeli pragną go wykorzystać dla pogłębienia studiów teologicznych.

VIII — Inne pomoce dla formacji kapłańskiej
VIII — Aliae opportunitates formationis sacerdotum

24. Singulis in dioecesibus vel in regione interdioecesana, prout unoquoque in casu fieri potest, *Institutum Pastorale*, sub ductu Commissionis opportune nominatae, condi

24. W poszczególnych diecezjach lub — zależnie od możliwości w danym wypadku — dla regionów o charakterze międzydiecezjalnym można utworzyć Instytut Pastoral-

potest, quod faciliorem etiam reddat progressum in cognitione theologiae pastoralis, per breves cursus, commentarios per intervalla editos acroases aliaque id genus, quae universis sacerdotibus destinantur.

25. Expedi, ut foveatur — cum opportunis cautelis, quas singulis in casibus prudentia suggerat — libera formatio coetuum de re theologica, atque generatim, provehantur institutiones, quae sacerdotibus adiutorium praebeant ad eorum vitam spiritualement, actionem pastoralement et formationem *intellectualement*: constat enim multis in locis uberes fructus percipi, quoad sacerdotum sanctitatem ac ministerium, ex eiusmodi institutionum alacritate.

ny, kierowany przez zamianowaną Komisję. W ten sposób ułatwi się także poznanie rozwijającej się teologii duszpasterskiej, przez organizowanie krótkich kursów, wydawanie co pewien czas pewnych opracowań (komentarzy), wykładów itp. pomocy, przeznaczonych dla wszystkich kapłanów.

25. Wypada popierać — z zachowaniem odpowiednich środków ostrożności, jakie roztropność podsunie w poszczególnych wypadkach — „wolną formację teologiczną” pewnych grup. Ogólnie rzecz biorąc, trzeba popierać wszelkie instytucje, które stają się dla kapłanów pomocą w zakresie życia duchowego, duszpasterstwa i formacji intelektualnej. Jest bowiem rzeczą znaną, że w wielu okolicach osiągnięto bogate owoce z działalności tego rodzaju instytucji, gdy idzie o świętość i posługiwanie kapłanów.

Zakończenie

Conclusio

26. Sacra haec Congregatio, Cleri servitio addicta, mutuas cum Conferentiis Episcopalibus et cum earundem particularibus Commissionibus pro Clero necessitudines quam maxime fovere intendit, sibi proponens notitias de inceptis atque rebus experientia cognitis colligere easdemque cum omnibus quorum interest communicare.

Pergrata itaque erit Episcopis atque Conferentiis Episcopalibus, si referre voluerint ea, quae experientia comperirent, suggestiones ac propositiones, quibus dirigatur et in tuto collocetur permanens sacerdo-

26. Kongregacja dla Spraw Duchowieństwa pragnie jak najbardziej podtrzymywać kontakty z Konferencjami Biskupimi i ich poszczególnymi Komisjami dla Spraw Duchowieństwa. Pragnie też zbierać wiadomości na temat poczyniń i osiągniętych z doświadczenia wniosków oraz dzielić się nimi ze wszystkimi zainteresowanymi.

Będzie zatem Kongregacja bardzo wdzięczna biskupom i konferencjom biskupim, jeżeli zechcą przedstawić swoje doświadczenia, sugestie i propozycje, dzięki którym można by pokierować i właściwie ustawić

tum formatio, quae tanti momenti est pro universae Ecclesiae vita.

Confidit hoc Sacrum Dicasterium fore ut colloquium, his litteris de permanenti sacerdotum institutione atque formatione inchoatum, futuro tempore melius usque perficiatur, ad communem, in sacerdotum servitio, utilitatem.

Datum Romae, die 4 mensis novembris anno 1969, in festo S. Caroli Borromaei.

Joannes Card. WRIGHT
Praefectus

† Petrus Palazzini, a Secretis

trwałą formację kapłanów, która jest tak ważna dla życia całego Kościoła.

Kongregacja wyraża nadzieję, że rozmowa nawiązana niniejszym pismem na temat stałego kształcenia i formacji kapłanów, będzie w przyszłości doskonała dla wspólnej korzyści posługi kapłańskiej.

Dan w Rzymie, dnia 4 listopada 1969 roku w święto św. Karola Borromeusza.

Jan Kard. WRIGHT
Prefekt

† Piotr Palazzini, Sekretarz

67.

KONGREGACJA DLA SPRAW KULTU BOŻEGO
teksty uzupełniające liturgię Mszy św. krzyżma Wielkiego Czwartku

Feria quinta Hebelomadae Sanctae
(L'Osservatore Romano, 9—10, 1970)

Ad Missam Chrmatis

Haec Missa, quam Episcopus cum suo presbyterio concelebrat, et in qua Olea sacra benedicuntur, sit veluti manifestatio communionis presbyterorum cum suo Episcopo: expedit proinde ut omnes presbyteri quantum fieri potest, ipsam participant et in ea Communionem sumant, etiam sub utraque specie. Ad unitatem autem presbyterii dioecesis significandam, presbyteri, qui cum Episcopo concelebrant, sint diversis regionibus dioecesis.

In homilia, Episcopus suos presbyteros hortetur ad fidelitatem in suo munere servandam, eosque in-

Msza św. krzyżma

Msza św. krzyżma którą Biskup koncelebruje ze swoim prezbiterium i w czasie której poświęca się oleje św., winna się stać jakby ujawnieniem wspólnoty kapłanów ze swoim biskupem. Wypada zatem, ażeby, w takim zakresie w jakim to jest możliwe, uczestniczyli w niej wszyscy prezbiterzy i przyjmowali w niej Komunię św. także pod dwiema postaciami. Dla podkreślenia zaś jedności prezbiterium diecezjalnego, kapłani koncelebrujący z biskupem winni pochodzić z różnych stron diecezji.

W czasie homilii biskup winien wezwać swoich prezbiterów do dochowania wierności swojej posłudze